

МЕТОДИКА ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

УДК 373.3.016:81-028.31:37.091.31

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.1.33>

Н. В. ГОРБАЧ

*кандидат філологічних наук, викладач кафедри філології,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: nadiagorbac@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5593-6952>*

О. В. ПАПЕЖУК

*студентка III курсу факультету початкової освіти та фізичної культури,
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: olichkaa2002@gmail.com*

СТОРИТЕЛІНГ ЯК СУЧАСНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті проаналізовано сучасну методику розвитку мовлення – сторітелінг. З'ясовано, що створення та розповідання історій, що є провідною ідеєю сторітелінгу, сприяє розвитку комунікативної компетентності молодших школярів.

Серед основних можливостей сторітелінгу відзначено невимушену форму подачі, можливості для реалізації педагогіки партнерства, ігрову форму та сприяння театралізації, яскравість, образність, емоційність, доступність у використанні, сприяння розвитку ораторських здібностей, створення креативного середовища тощо. Метод сторітелінгу можна застосувати на різних етапах уроку та на уроках різних типів, адже сучасні технології навчання, які використовуються в освітньому процесі НУШ, в першу чергу, спрямовані на розвиток критичного мислення та мовлення молодших школярів.

Для розвитку мовлення школярів запропоновано такі вправи з використанням сторітелінгу: розповіді про випадок із власного життя, сторітелінг за ілюстраціями до казки, історії за опорними словами, сторітелінг під час словникової роботи, міні-твір за аналогією, сторітелінг «Я – герой», «авторське крісло», сторітелінг на основі метафоричних карт, творчий сторітелінг.

Використання досліджуваного методу тренує навички красномовства та сприяє розвитку таких важливих здібностей, як впевненість у собі, вміння триматися перед аудиторією, бути не просто гарним оповідачем, а й автором своєї історії. Сторітелінг здатний зробити уроки цікавішими, а засвоєння мовного матеріалу більш практичним. Цей метод дозволяє вийти за рамки традиційних уроків розвитку мовлення та дає широкі можливості для інтегрованого навчання. Перевагою сторітелінгу як методу розвитку мовлення є й те, що на його основі можна розробляти безліч цікавих вправ, підлаштовуючись під тему уроку, настрої та можливості класу, навчальні завдання тощо. Крім того, мистецтво розповідати історії стане в нагоді й на інших уроках, а згодом – в реальних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: сторітелінг, розвиток мовлення, ораторська майстерність, комунікація.

Постановка проблеми. Формування комунікативної компетентності було й залишається одним із основних завдань, яке стоїть перед початковою школою. «Заговори, щоб я тебе побачив», – казав давньогрецький філософ Сократ і не помилявся. Дійсно, мовлення – це одна з основних характеристик особистості, чинник, який впливає на якість комунікації, рівень зацікавленості співрозмовником, фор-

мує ореол оратора, а в майбутньому – навіть визначає рівень його конкурентоздатності серед інших спеціалістів.

І хоч початкова школа – лише перша сходинка цього тривалого шляху, фундамент якісної комунікації закладається саме там. Відтак проблема розвитку мовлення молодшого школяра – одне з основних завдань сучасної рідномовної освіти.

Так, і Концепція «Нова українська школа», і Державний стандарт початкової загальної освіти, і Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті важливе місце відводять саме формуванню комунікативних здібностей. У пояснювальній записці до освітньої програми рідномовної освіти сказано, що одним із її завдань є сприяння індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через розвиток комунікативних умінь, зокрема діалогічного мовлення та театралізацію [Шиян: 44].

Середовище нової української школи вимагає нових шляхів реалізації такого завдання. Одним із таких може стати застосування техніки сторітелінг, що дедалі активніше використовується педагогами та демонструє все більше переваг для розвитку мовленнєвих умінь і навичок.

Аналіз попередніх досліджень. Останнім часом термін «сторітелінг» вже не викликає нерозуміння чи здивування, адже в педагогічній практиці все частіше використовуються можливості цього методу. Відображено це й у сучасних дослідженнях з філології, педагогіки, психології тощо. Перелік авторів, чії наукові розвідки присвячені дослідженню особливостей та функціональних можливостей техніки сторітелінгу, стає все довшим. Серед них – Н. Григорян, А. Новичкова, Ю. Воскресенська, О. Тодорова, Н. Бондаренко, М. Васишина, Н. Лашук, К. Симоненко, Н. Гущина та ін. Першопочатково об'єктом дослідження переважно ставали особливості сторітелінгу, його функції та види. Зараз усе більше праць, які намагаються обґрунтувати використання сторітелінгу в різних сферах освіти та науки.

Мета статті. У межах нашого дослідження розглянемо сторітелінг як альтернативну технологію розвитку мовлення молодших школярів, а також основні види вправ, які можна використовувати для формування комунікативної компетентності на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Розвиток мовленнєвих здібностей – важливе завдання, яке стоїть перед початковою школою. У темпі сучасного продукування новітніх технологій – це майже виклик, адже школярів усе менше можна зацікавити словесним мистецтвом, його витісняє комп'ютеризація та віртуальна реальність. Альтернативою паперовим книгам стають аудіо-

оверсії або електронні книжки, гаджети забирають усе більше часу. Як результат – діти менше уваги приділяють читанню, якість та швидкість зростання їх словникового запасу теж змінюється. Усе це, безперечно, впливає й на розвиток мовлення, а відтак, потрібно шукати нових шляхів вирішення проблем, які назріли.

«Розповідання історій», як дослівно перекладається термін «сторітелінг», у цьому плані може дати хороший результат. На нашу думку, аргументами на користь цього методу є такі його особливості:

- невимушена форма подачі, що сприяє доброзичливій атмосфері, ненав'язливості, реалізації принципу педагогіки партнерства;
- оригінальність, яка дає можливість виділити певний матеріал чи стиль вчителя, а відтак – більше запам'ятатися;
- яскравість та образність, які для молодших школярів відіграють першочергову роль, адже збагачують та увиразнюють однотипне мовлення;
- емоційність та експресивність, що привертають увагу слухача, дозволяють «включитися» невербальним засобам комунікації;
- можливість навчати у формі гри і гратися навчаючи одночасно;
- можливість розвитку вміння театралізації;
- формування навичок ораторської майстерності;
- доступність та простота застосування;
- мотиваційна спрямованість сторітелінгу: герой історії (або його поведінка) стає прикладом для наслідування;
- нові можливості для розвитку креативності (кожен може створити свою історію, стати її героєм тощо).

Таким чином досвід творчої діяльності під час сторітелінгу допоможе дотримуватися норм спілкування, збагачувати словниковий запас, формувати належний рівень мовленнєвого розвитку, вміти контактувати зі співрозмовником, зчитувати невербальну комунікацію, а відтак – формувати ораторську впевненість.

Метод сторітелінгу можна застосувати на різних етапах уроку та на уроках різних типів, адже сучасні технології навчання, які використовуються в освітньому процесі НУШ, в першу чергу, спрямовані на розвиток критичного мислення та мовлення молодших школярів.

Безперечно, «сторітелінг можна назвати частиною ораторського мистецтва, адже використання цієї техніки майже завжди пов'язане з умінням говорити на публіку, перед аудиторією, логічно, послідовно й грамотно викладати свої думки» [Горбач: 188]. Це вкотре підтверджує ефективність цієї технології для розвитку мовлення, адже якість останнього залежить і від психологічних чинників, серед яких – впевненість у собі, вміння формувати власний мовленнєвий стиль та застосовувати його на широкий загал, вміння переконувати, бути толерантним до критики тощо.

Важливе значення має стиль сторітелінгу. Він може бути різним, наприклад: розважальним, дидактичним, науково-популярним. Жанрова диференціація сторітелінгу тісно пов'язана зі стилями. Серед таких основних жанрів можна виділити пригоди, трагедію, комедію, перевтілення, відродження тощо.

Сторітелінг може бути різного стилю та виду, однак його основною функцією завжди буде залишатися мовленнєвий розвиток особистості. Ще одним важливим чинником у формуванні комунікативної компетентності є досвід творчої діяльності. Один зі способів отримання такого досвіду – створення власних висловлювань у різний спосіб.

Не секрет, що на уроках рідної мови діти люблять не тільки слухати історії, а й доповнювати, змінювати хід їх сюжету, втілюючи власні ідеї. Тому вчитель може використовувати такі творчі завдання, адже для школярів це дасть можливість вільно фантазувати, розширювати свої креативні здібності під час розповіді, висловлювати власні думки. Наприклад, розповідаючи оповідання, учитель може легко внести зміни в хід історії та доступно пояснити новий матеріал уроку, використовуючи певні терміни та лексику, які краще сприймаються в контексті сторітелінгу. Переказуючи та слухаючи різні історії, діти збагачують свій словниковий запас, зміцнюють знання, розвивають уяву, формують увагу. Під час освоєння початкового курсу української мови можна використовувати як історії-імпровізації (які створюються безпосередньо на уроці, спонтанно, без особливої підготовки), так і готові історії.

Вправи зі сторітелінгу сміливо можна використовувати на підготовчому етапі перед скла-

данням твору чи переказу. Це дасть учням можливість потренуватися, пофантазувати, спробувати власні сили в невимушеній атмосфері, не боячись критики чи поганої оцінки. Та варто пам'ятати, що не кожна розповідь є сторітелінгом. Щоб її створити, нам потрібно чітко знати тему, спланувати сюжет, вигадати ефектного героя / героїню, додати трохи цікавих подій та зробити правильні висновки.

Серед основних способів використання технології сторітелінг для розвитку зв'язного мовлення пропонуємо такі:

- складання оповідань про випадок із власного життя учнів на певну тему, наприклад «Моя найкраща подруга» чи «Як проходить мій день». Це ефективна вправа, яка розвиває усне мовлення учнів;
- розповідь історії за темою уроку;
- складання розповіді за послідовністю ілюстрацій до епізодів казки;
- складання історій за певними словами (напиши 5–7 слів, які характеризують твій сьогоднішній настрій, склади історію з цими словами);
- складання історій за словниковими словами;
- розповідь історії «Я – герой» (подумай, що б могло статися у творі, якби героєм / героїнею був ти);
- створення міні-твору за аналогією;
- використання прийому «авторське крісло»;
- складання історії з використанням метафоричних карт;
- творчий сторітелінг, поєднаний із створенням власних зображень та застосуванням елементів образотворчого мистецтва.

Зупинимось детальніше на найбільш цікавих видах вправ.

Складання історій за словниковими словами. Словникова робота – невід'ємна частина кожного уроку рідної мови. Засвоєння нових слів з подальшим їх введенням до активного словника школяра – ключове завдання рідномовної освіти. На думку вчителів-методистів, важливим моментом на уроках розвитку зв'язного мовлення в початковій школі є заучування словникових слів шляхом вплітання їх у зв'язну розповідь, що супроводжується схематично-малюнковою мнемонікою. Чим кумедніші й простіші

ці історії-небилиці, тим швидше запам'ятають їх діти, переказуючи один одному. Спочатку переказ спирається на малюнок, до речі, малюнки діти можуть створювати й самі. І тільки згодом історія переказується школярами. Далі з розповіді вибирають тільки ті слова, які треба запам'ятати. Використання мнемотехнічних прийомів дає змогу дітям у формі гри, без особливих зусиль, запам'ятовувати необхідний матеріал [Большакова].

З'ясувавши значення нових слів, можна запропонувати учням скласти історію з ними. Для цього використати традиційну схему сторітелінгу: Герой – Що з ним сталося? – Розвиток подій – Кульмінація – Висновок.

Для домашнього завдання вчитель може впевнено використати прийом *«Авторське крісло»*. Завдання полягатиме в тому, що учень/учениця мають розповісти певну історію перед друзями чи батьками. Для більшої цікавості та впевненості можна й справді сидіти в кріслі й почувати себе відомим автором, у якого шанувальники хочуть узяти автограф. Це допоможе учням подолати свій страх під час виступу, поекспериментувати з інтонацією та темпом мовлення, повправлятися в ораторській майстерності, покращити зв'язне мовлення, відчути себе в ролі автора, а тому – тренувати свою впевненість.

Цікавим та оригінальним є спосіб *складання історій на основі метафоричних карт*. Метафоричні карти – інструмент, який досить давно застосовується в царині психології та починає активно впроваджуватися в педагогіку. Це комплект невеликих тематично чи логічно об'єднаних зображень, що базуються на метафорі, використанні певного образу. Психологи стверджують, що за допомогою метафоричних карт можна більше дізнатися про учнів, встановити з ними контакт, сформувати навички командної роботи. Для педагогів початкової школи такі картки корисні ще й в плані формування мовленнєвих умінь та активізації мисленнєвих процесів.

Складання історії за метафоричними картами дещо відрізняється від сторітелінгу за пропонованими ілюстраціями. Одним зі способів його проведення може бути такий.

Завдання: Учень обирає картку, не знаючи, яке зображення йому дістанеться. За малюнок

ком потрібно скласти історію, відповівши на питання поданого плану.

План роботи:

1. Хто головний герой / героїня: який він, що він робить, як виглядає, як себе почуває, про що думає?
2. Яку мрію має герой / героїня? Для чого йому / їй це?
3. Які труднощі та перешкоди чекають героя / героїню на шляху?
4. Хто або що йому / їй допомагає?
5. Як герой / героїня долає перешкоди?
6. Висновок: як закінчилася історія? Чого вона може навчити?
7. Спробуйте скласти повчальний вислів на основі історії.

Останній пункт в такому завданні – найцікавіший, адже учням пропонується не просто розповісти історію за картинкою, а ще й придумати свого роду афоризм, який втілюватиме повчальний висновок. Школярі зазвичай охоче виконують такі завдання, їх приваблює ігровий момент, коли треба вибрати «свою» метафоричну карту, а також можливість створити власний афоризм.

Ще однією вправою з розвитку зв'язного мовлення є *творчий сторітелінг*. Пропонуємо вправу-гру «Заплющ очі». Для її виконання учням знадобляться чистий аркуш паперу, кольорові олівці, ручка та хороший настрій.

Методика проведення:

1. Учні з заплющеними очима протягом хвилини малюють на листку паперу не відриваючи руки. Зрозуміло, що це будуть звичайні лінії, заокруглення, повороти – все, що можна створити, малюючи безвідривно від паперу.
2. Через одну хвилину вчитель пропонує учням розплющити очі та поглянути на зображення, яке вийшло.
3. Наступний етап – узяти кольорові олівці та обвести 5–7 елементів малюнка, що схожі на певний конкретний предмет чи істоту.
4. Записати назви обведених об'єктів.
5. Скласти історію з цими словами.

Не варто сумніватися, що завдання сподобається школярам і навіть стане улюбленим. Його можна ускладнювати залежно від навчального матеріалу. Наприклад, обвести помічені назви предметів, придумати їм ознаки, додати дії, які вони виконують тощо.

Висновки. Експерти з красномовства стверджують: гарний публічний виступ базується на трьох етапах: підготовка, підготовка і підготовка. Як доводить практика, це й справді так. Сторітелінг як метод розвитку мовлення можна застосовувати як для підготовки, так і на самих уроках розвитку зв'язного мовлення. Тоді не варто буде думати про страх перед слухачами, адже чим більше дитина тренується, тим більше вона впевнена в своїх силах, тим

виразніше її бажання відповідати, досконаліше мовлення, а отже, вищий рівень комунікативного розвитку.

Перевагою сторітелінгу як методу розвитку мовлення є й те, що на його основі можна розробляти безліч цікавих вправ, підлаштовуючись під тему уроку, настрої та можливості класу, навчальні завдання тощо. Крім того, мистецтво розповідати історії стане в нагоді й на інших уроках, а згодом – в реальних життєвих ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большакова І. Технологія «Сторітелінг». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=K2YVwU9B6L4> (дата звернення: 26.04.2022).
2. Горбач Н. В. Техніка сторітеллінгу в педагогічній практиці. *Академічні студії: Серія «Педагогіка»*. 2021. № 3. С. 187–192.
3. Дитина боїться виступати перед класом. Я їй допомогти? *Dity.in.ua*: веб-сайт. URL: <https://dity.in.ua/statti/psikhologiya-malyukiv-ta-batkiv/ditina-boitsya-vistupati-pered-klasom-yak-iy-dopomogti> (дата звернення: 26.04.2022).
4. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. Цикл 1–2 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 09.02.2022).

REFERENCES

1. Bolshakova, I. Tekhnolohiia «Storitelinh». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=K2YVwU9B6L4> (data zvernennia: 26.04.2022).
 2. Horbach, N. V. Tekhnika storitellinhu v pedahohichnii praktytsi. *Akademichni studii: Serii «Pedahohika»*. 2021. № 3. S. 187–192.
 3. Dytyna boitsia vystupaty pered klasom. Ya yii dopomohty? *Dity.in.ua* : veb-sait. URL: <https://dity.in.ua/statti/psikhologiya-malyukiv-ta-batkiv/ditina-boitsya-vistupati-pered-klasom-yak-iy-dopomogti> (data zvernennia: 26.04.2022).
 4. Typova osvitnia prohrama pochatkovoї osvity, rozroblena pid kerivnytstvom Shyiana R. B. Tsykl 1–2 klasy. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (data zvernennia: 09.02.2022).
-

N. V. GORBACH

*Candidate of Philological Sciences, Lecturer at the Department of Linguistic Disciplines,
Municipal Higher Education Institution «Lutsk Pedagogical College»
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: nadiagorbac@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5593-6952>*

O. V. PAPEZHUK

*Student of the Faculty of Primary Education and Physical Culture,
Municipal Higher Education Institution «Lutsk Pedagogical College»
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: olichkaa2002@gmail.com*

**STORETELLING AS A MODERN TEACHING METHODOLOGY
OF THE DEVELOPMENT OF JUNIOR STUDENTS SPEAKING**

Modern teaching methodology of the development of speaking is analyzed in the article. This article displays, that making stories and their telling is the main idea of storytelling and promotion of the development of communication junior students competition.

Among the main opportunities of storytelling are casual presentation, opportunities for partnership pedagogy, game form and theatrical promotion, brightness, imagery, emotionality, ease of use, promotion of public speaking skills, creating a creative environment and more. The method of storytelling can be applied at different stages of the lesson and in different types of lessons, because modern learning technologies used in the educational process of NUS, primarily aimed at developing critical thinking and speech of younger students.

To develop students' speech, the following exercises with the use of storytelling are offered: stories about a case from one's own life, storytelling based on fairy tale illustrations, stories based on key words, storytelling during dictionary work, mini-work by analogy, storytelling «I am a hero», author's chair, storytelling based on metaphorical maps, creative storytelling.

The use of the researched method trains eloquence skills and promotes the development of such important abilities as self-confidence, the ability to stand in front of the audience, to be not only a good storyteller, but also the author of his story. Storytelling can make lessons more interesting and language learning more practical. This method allows you to go beyond the traditional lessons of speech development and provides ample opportunities for integrated learning. The advantage of storytelling as a method of speech development is that it can be used to develop many interesting exercises, adapting to the theme of the lesson, the mood and opportunities of the class, learning tasks and more. In addition, the art of storytelling will be useful in other lessons, and later – in real life situations.

Key words: storytelling, speech development, public speaking skills, communication.